

Megjelent: Nagybanya.ro oldalán:

Iványi Grünwald Béla és változó művészvilága

Létrehozás: 2020.10.27 - 09:48 | [Vélemények 0](#) | [Nyomtatom](#) | [A+](#) | [A-](#)

A 80 éve elhunyt festő előtt Murádin Jenő művészettörténész írásával tisztelgünk:

Önarckép 1903 után

A nagybányai művésztelep alapító mesterei között az ő festészete követte legrugalmasabban mozgalmas korának stílusváltásait. Pályája kései szakaszaiban is elfogadta a változásokat, a művészet újabb eredményeit, s nem eggyel alkotásaiban is azonosulni tudott. Mivel mindig közel érezte magát tanítványaihoz, a fiatalokhoz, a kölcsönös bizalom jegyében került élére a kecskeméti kirajzásnak, a Nagybányáról távozottak alföldi táborverésének.

Nagybányai korszaka nem egészen tizenöt év, de pályaképe meghatározó módon ráíródik a kolónia alapításának, döntő sikereinek és emésztő nemzedéki küzdelmeinek történetére.

Ez a szelíd, nagylelkű, a festészetben maradéktalan életcélt találó művész a kezdetektől ott bábáskodott a kolóniát életrekeltő mozgalomnál. A budapesti Mintarajziskolából került ki Münchenbe, majd Párizsba, ahol Ferenczy Károly és Csók István társaságában tanult és dolgozott. 1890-ben kiállított nagy képe, az *Isten kardja* minden leírásnál hitelesebben érezteti

meg, milyen is volt az a francia későnaturalizmus, mely annyira lázba hozta a müncheni Hollósy-kört.

Isten kardja

Ez a finom, szürkésgyöngyházás tónusú festmény tökéletesen tolmácsolta a példaképnek választott mester, Bastien-Lepage művészetét. Hollósy társaságához csatlakozva, már sikereket fölmutató alkotóként részt kapott iskolájának vezetésében, s a művészet honfoglalóival együtt érkezett 1896-ban Nagybányára.

Miként Ferenczy Károly is, megtelepedett a bányavárosban, s már nem csak nyaranként járt le oda festeni. Rövidesen családot alapított, feleségül vette Biltz Irént, a helybeli görög katolikus esperes (Biltju Stefan) lányát. (Lakásuk a nevezetes Híd utcai református templom közelében állott, ott született fiuk is, a később Londonba került jeles történész.) A kolónián töltött éveit, s Hollósy távozása után szabadiskolai tanári működését 1904-1905-ös római tartózkodása szakította meg. Mint a Fraknói-ösztöndíj nyertese került Rómába, ahova magával vitte a gyógyulás reményében a sorvasztó tüdőbajával küszködő Maticska Jenőt.

A nagybányai évek pályájának kiteljesedését, művészetének fokozódó elismerését hozták meg. Mint síkvidéki ember - somogyi gazdatiszt fia - egy ideig inkább Nagybánya lapályos vagy fennsíkos vidékein kereste témáit. A hegyek szigorúan zárt világa ritkábban jelent meg képein, mint e motívumokra azonnal ráhangolódott pályatársaknál. Glatz Oszkárhoz hasonlóan egyike volt az izvorai fennsík nagyszerű festőisége fölfedezőinek. Számos alkotása készült ott, köztük az oeuvre-jében jelentős Völgyben, Holdvilágos táj és a gyönyörű hegyi háttérű *Bércek között*.

Bércek között

A század első éveiben Ferenczy Károly hatása alatt színompás műveinek páratlan sorozatát festette. Vásznaín (Itatás, Ruhaszárítás, Tavaszi kirándulás) a fénytel telített színek, napolvasztott sárgák, okkerek, kobaltkékek, harsogó zöldek érvényesülnek. E művek az első nagybányai tíz év - a kolónia festészetének klasszikus kora - művészetébe illeszkednek. Megalkotásukkal Grünwald a magyar festészet jelentős koloristái közé lépett elő.

Jézus a Getsemáné kertben

Nagybányán közületi megrendeléshez jutott. A bányaváros kisszámú evangélikus közössége őt kérte föl templomunk oltárképének megfestésére. A *Jézus a Getsemáné kertben* című, 1903-ban elkészült kép, ez a szokatlan, "kánonellenes", plein air festmény, rendkívüli értékeivel csak mostanában keltette föl a művészettörténeti kutatás figyelmét.

Rómából hazatérve következett be rövidesen a neós mozgalom irányába történő stílusváltása. Nemzeti Szalon-beli 1906-os gyűjteményes kiállítását talán maga is egy korszak lezárásának tekintette. (Grünwald egyébként ekkor használta először az Iványi előnevet.)

Czóbel Béla és Párizsban járt pályatársai ez időtől kezdték hatékonyan propagálni az új művészet eszményeit. A csakhamar "neósoknak" gúnyolt csoport meghaladottnak tekintette a kolónia eredményeit, elutasította a természetelvűséget, s a posztimpresszionisták, a fauve-ok és a Nabis-csoport művészetét mutatta föl ellenpéldaként. Az alapító nemzedék, az "öregék" elutasításával szemben Iványi Grünwald kifejezetten fogékonyságot mutatott elképzeléseik iránt. Mi több, hatott is rá a fiatalok újszerű képalkotása.

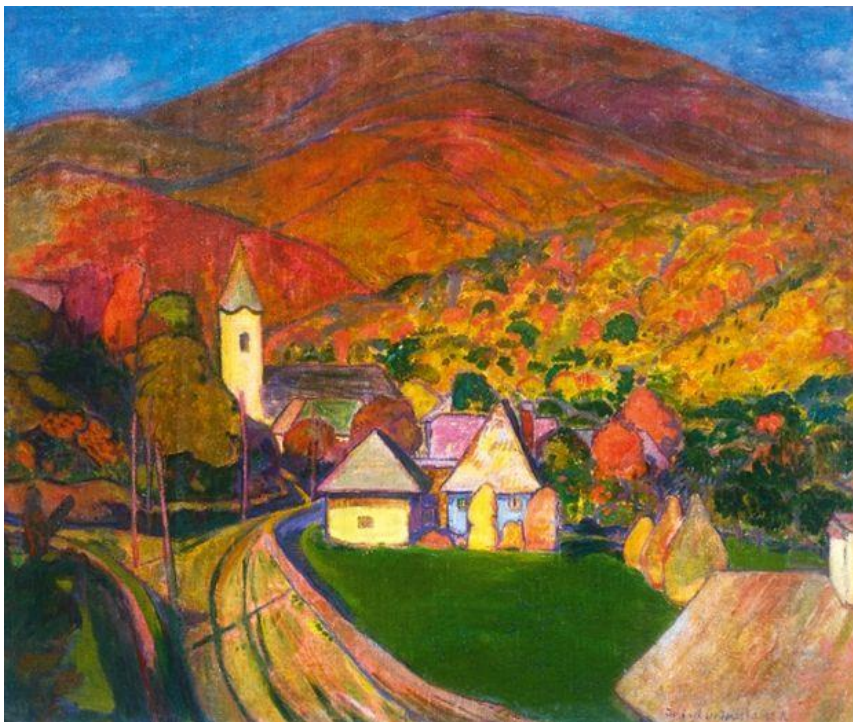
Lányok a Lápos parton

Heves viták, kölcsönös támadások nyomán érlelődött a gondolat a fiatalok exodusára. Így a legjobb időben érkezett Kecskemét polgármesterének, Kada Eleknek csábító ajánlata egy új művésztelep létrehozására. A csoport élére állt festő, Iványi Grünwald 1909 szeptemberében Kadához írt levelében közös elhatározásuk mellett azzal érvelt, hogy a korábban együtt munkálkodó, "az akkori együttérzés kapcsán együvé került emberek a természetes evolúció folytán most válni készülnek, hogy új elemekkel gazdagodva, új haladásért, tehetséggel telítetten folytassák a nemzeti művészet fejlődését".

Füüdöző nők

A kecskeméti telep megalapításával a festő pályája elvált a nagybányaiakétól. Nagy termékenységű de egyenetlen színvonalú művészete a szecesszió, a hangsúlyozott dekorativizmus, majd a könnyed tájfestés irányában változott. Távozása nem járt olyan traumával, mint Hollósy szakítása a kolóniával. Grünwald még megfordult Nagybányán (Hollósy soha többé), s a történetek ellenére pályatársai többségével jó kapcsolatban maradt.

Nagybányai táj (a Rozsály)

Boldizsár István: Iványi Grünwald Béla képmása 1940

Forrás: Murádin Jenő: Nagybánya (A festőtelep művészei), Miskolc, MissionArt Galéria, 1994, 43-46. oldal

VÉLEMÉNYEK, cikk kommentek

Lenkey Tibor 2020.12.28 14:49:58

Tisztelt Szerkesztőség!

Előző hozzászólásomból konkrétan kimaradt az elérhetőségem, bár a honlapunkról elérhető.

lenkeytibor.som@gmail.com.

Üdvözlettel: Lenkey Tibor

Lenkey Tibor 2020.12.26 12:28:31

Tisztelt Szerkesztőség!

Lenkey Tibor vagyok, a magyarországi Som községből, Grünwald Béla szülőfalujából.

Gratulálok Murádin Jenő úr írásához és kérem a lehetőséget, hogy Iványi Nagybánya előtti és Kecskemét utáni életéről, munkásságáról oldalaikon írassak, mivel 2019-ben saját kiadásban neves művészünkéről könyveket adtam ki:

Forrás:

- Lenkey Tibor: Iványi-Grünwald Béla című könyve: Som, 2019. ISBN:978-615-00-5510-7.
Kk. 111 lap.

- Lenkey Tibor: Som község története című könyve: Som, 2019. ISBN: 9978-615-00-5882-5.
Kk. 187 lap

- www.lenkeytibor.hu családi honlap Iványi-Grünwald Béla oldala és képgalériája.

Kellemes ünnepeket, boldog új évet kívánok, várva szíves válaszukat tisztelettel:

Lenkey Tibor helytörténész, címzetes polgármester